

Ακολουθούν οι μικρές ομιλίες του Σεβασμιωτάτου και των Ελλογιμωτάτων κ.κ. Καθηγητών.

Όμιλία
Μητροπολίτου Σελευκείας Θεοδώρου
έπί τη̐ έορτή̐ τών Τριών̐ Ίεραρχών̐
(Αΐθουσα έκδηλώσεων ΠΑΕΑΚ, Ήράκλειο, 30 Ίανουαρίου 2026)

Άγαπητά μου παιδιά,

Ή σημερινή γιορτή τών Τριών̐ Ίεραρχών̐ συχνά παρερμηνεύεται ως μιὰ τυπική σχολική έορτή ή μιὰ άπλη̐ ύπενθύμιση κάποιων παλιών κειμένων. Όμως, αν άφήσουμε για λίγο τήν τυπικότητα στην άκρη, θά ανακαλύψουμε τρεΐς προσωπικότητες που ύπῆρξαν οι πιο γνήσιοι έπαναστάτες τῆς έποχῆς τους.

Ο Βασίλειος ό Μέγας, ό Γρηγόριος ό Θεολόγος και ό Ίωάννης ό Χρυσόστομος δέν ἔγιναν «μεγάλοι» και σπουδαΐοι, έπειδή άπλως διάβασαν πολλά βιβλία· ἔγιναν φάροι τῆς οικουμένης, γιατί τόλμησαν νά συγκροτήσουν προσωπικότητα.

Τί σημαίνει, όμως, προσωπικότητα;

Στίς μέρες μας, ή έννοια τῆς προσωπικότητας συχνά συγχέεται μέ τήν έξωτερική εμφάνιση ή τήν προβολή μιᾶς εικόνας. Έπίσης, πολλές φορές ως προσωπικότητα θεωρεΐται ή δύναμη κάποιου νά διεκδικεΐ έγωιστικά τά δικαιώματά του. Οί Τρεΐς Ίεράρχες, όμως, μας διδάσκουν τό αντίθετο: **Προσωπικότητα σημαίνει νά ἔχεις τό θάρρος νά διαφέρεις, όχι για νά προκαλέσεις, αλλά γιατί ἔχεις βρεΐ τῆ δική σου αλήθεια. Προσωπικότητα εΐναι αυτό που μένει όταν σβήσουν τά φῶτα τῆς δημοσιότητας. Προσωπικότητα εΐναι ή έλευθερία τῆς έπιλογῆς.**

Και οι τρεΐς εΐχαν τά πάντα στή διάθεσή τους: πλοῦτο, άριστοκρατική καταγωγή, τήν καλύτερη μόρφωση τῆς έποχῆς στήν Άθήνα και τήν Άντιόχεια. Θα μπορούσαν νά εΐχαν επιλέξει μιὰ άνετη ζωή, γεμάτη αξιώματα και κοσμική δόξα. Όμως, αυτοί επέλεξαν. Ή λέξη-κλειδί εΐναι ή έπιλογή. Δέν άφησαν τό ρεῦμα τῆς έποχῆς νά τούς παρασύρει. Αποφάσισαν οι ΐδιοι ποιοί θέλουν νά γίνουν, αποδεικνύοντας ότι ό άνθρωπος δέν εΐναι ένα παθητικό όν, αλλά αυτός που σκέφτεται, κρίνει, συγκρίνει και επιλέγει τῆ ζωή του. Θέτει στόχους και μάχεται νά τούς επιδιώξει.

Μπορούμε έμεις νά επιλέγουμε μόνο τό καλό;

Ζοῦμε, παιδιά, σέ μιά εποχή πού χαρακτηρίζεται από ένα άσταμάτητο καταιγισμό πληροφοριών καί προτύπων. Μέσα από τίς όθόνες καί τίς κοινωνικές συναναστροφές, δεχόμαστε όλοι καθημερινά χιλιάδες έρεθίσματα πού προσπαθοῦν νά μᾶς πείσουν πώς νά σκεφτόμαστε, τί νά αγοράζουμε, πώς νά αίσθανόμαστε, πώς νά μιλάμε, τί νά διαβάσουμε πώς νά ζοῦμε.

Έδῶ ἔρχεται ἡ διαχρονική συμβουλή τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μέ τή μέθοδο τῆς μέλισσας. Γνωρίζετε τί εἶπε; Παρομοίωσε τή ζωή καί τίς επιλογές μας μέ τή ζωή τῆς μέλισσας. Ἡ μέλισσα δέν πλησιάζει όλα τά ἄνθη, ἀλλά μόνο τα καθαρά καί από ἐκεῖνα επιλέγει, δέν παίρνει τά πάντα, ἀλλά ρουφάει μόνο τό νέκταρ καί αφήνει τό υπόλοιπο λουλούδι. Αὐτή εἶναι ἡ ἀληθινή κρίση.

Κρίση σημαίνει νά μήν ἀποδέχεσαι ὅτιδήποτε σοῦ προσφέρουν, ἀλλά νά ἀποδέχεσαι μόνο ὅτιδήποτε εἶναι ὠφέλιμο καί μᾶς ὁδηγεῖ στό καλό.

Κρίση σημαίνει νά ἔχεις τό θάρρος νά πεῖς «αὐτό δέν μοῦ ταιριάζει», «αὐτό προσβάλλει τήν ἀξιοπρέπειά μου», «αὐτό εἶναι ψεύτικο».

Γιά παράδειγμα. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες μελέτησαν τήν ἀρχαία ἐλληνική σοφία, ἀλλά δέν ἔγιναν εἰδωλολάτρες· κράτησαν μόνο ὅ,τι φώτιζε τήν ἀλήθεια καί τήν ἀγάπη. Ἐγιναν οἱ ἴδιοι τό φίλτρο τῆς γνώσης τους. Ἐπέλεξαν τή γνώση μέ γνώμονα τήν ὠφέλεια.

Εἶναι σημαντικό νά εἴμαστε ἐλεύθεροι. Ὅμως, δέν ἔχουμε εὐθύνες γιά νά εἴμαστε πραγματικά ἐλεύθεροι;

Συχνά πιστεύουμε ὅτι ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀπουσία ὁρίων. «Κάνω ὅ,τι θέλω καί δέν μέ ἐνδιαφέρει τίποτε καί κανένας», λέμε συχνά οἱ ἄνθρωποι. Οἱ Τρεῖς Δάσκαλοι, ὅμως, μᾶς δείχνουν ὅτι ἡ μέγιστη ἐλευθερία εἶναι νά μπορεῖς νά κυβερνᾷς τόν ἑαυτό σου.

Ὅταν ὁ Χρυσόστομος ὕψωνε τή φωνή του ἐνάντια στήν ἀδικία τῆς ἐξουσίας, δέν τό ἔκανε από ἀντιδραστικότητα, ἀλλά από συνείδηση. Εἶχε επιλέξει νά ὑπηρετεῖ τήν ἀλήθεια καί ὄχι τόν αὐτοκράτορα. Αὐτό ἀπαιτεῖ τεράστια ψυχική δύναμη. Ἡ προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται στίς δυσκολίες, ἐκεῖ πού καλούμαστε νά επιλέξουμε ἀνάμεσα στό εὐκόλο καί στό δίκαιο, ἀνάμεσα στό συμφέρον καί στήν ἀξιοπρέπεια. Τότε, πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι ἡ ἐλευθερία πού ἔχουμε δέν ἐξασφαλίζει προνόμια μόνο σέ ἐμᾶς, ἀλλά εἴμαστε ἐλεύθεροι γιά νά μποροῦμε νά βοηθᾶμε κάθε ἄνθρωπο νά εἶναι ἐλεύθερος. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἐμεῖς καλούμαστε νά ἀντιστεκόμαστε γιά παράδειγμα στή βία καί τήν ἀδικία. Πάντοτε νά προστατεύετε κάθε ἄνθρωπο πού δέχεται βία καί ἀδικεῖται. Μή συμβιβαστεῖτε μέ αὐτό ποτέ. Ἐάν παραμένετε θεατές τῆς βίας καί τῆς ἀδικίας, τότε κάποια στιγμή θά γίνετε καί ἐσεῖς θύματα τῆς βίας καί τῆς ἀδικίας τῶν ἄλλων.

Άγαπητά μου παιδιά,

Ο κόσμος δεν χρειάζεται άλλα αντίγραφα. Χρειάζεται πρωτότυπα. Χρειάζεται νέους ανθρώπους που δεν θά φοβοῦνται νά σκεφτοῦν βαθιά, νά ἀμφισβητήσουν τὰ ψεύτικα καί ἐπιφανειακά πρότυπα καί νά χτίσουν ἕναν χαρακτήρα στέρεο. Τὰ πρότυπα που διαφημίζονται ἀκολουθοῦν τήν πορεία ἐνός ἀστεριοῦ: φέγγουν, ἀλλά ξαφνικά πέφτουν καί ὁδηγοῦνται στήν ἀφάνεια καί τό σκοτάδι.

Μήν ἀφήνετε ἄλλους νά ἀποφασίζουν γιά ἐσᾶς. Μή γίνεστε παθητικοί θεατές τῆς δικῆς σας ζωῆς. Ἀναζητήστε τή γνώση, τή χαρά που προσφέρει ὁ Χριστός καί καλλιεργήστε τήν κριτική σας ἱκανότητα.

Πάνω ἀπό ὅλα, σᾶς καλῶ νά μή φοβᾶστε τή σκέψη σας. Μή φοβᾶστε νά ἀμφισβητήσετε τὰ εὐκόλα καί τὰ πρόχειρα. Μή συμβιβάζετε μέ ὅσα κάνουν οἱ πολλοί. Μήν ἀποδέχεστε τή φθηνή καί ψεύτικη ζωή. Μή συμβιβάζετε μέ τήν εὐκόλη ζωή που τὰ social media προβάλλουν. Ἡ ζωή εἶναι πανέμορφη καί μοναδική ὅταν με εὐχάριστο κόπο τήν ἀναζητοῦμε. Γιά παράδειγμα, οἱ γονεῖς σας ἐργάζονται πολλές ὥρες, γιά νά σᾶς δίνουν ὅσα ἔχετε ἀνάγκη. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἀνακαλύπτουν τή ζωή μόνοι τους. Ἔτσι ἡ ζωή ἔχει νόημα.

Νά ἔχετε, λοιπόν, κρίση, νά ἔχετε ἄποψη καί, κυρίως, νά ἔχετε τήν τόλμη νά εἴστε ὁ ἑαυτός σας. Τολμήστε νά εἴστε ὁ ἑαυτός σας: ἕνας ἑαυτός που ἐπιλέγει το φῶς, τήν ἀλληλεγγύη καί τήν ἀλήθεια.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες εἶναι σήμερα ἐδῶ γιά νά μᾶς θυμίσουν ὅτι ἡ παιδεία δέν εἶναι μόνο γνώσεις στίς σελίδες τῶν βιβλίων, ἀλλά ἡ τέχνη του νά ζοῦμε μέ νόημα καί ἐσωτερική ἐλευθερία.

Π. Αυγουστίνος Μπαϊραχτάρης, Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΑΕΑΚ

«Η ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ»

Η σημερινή εορτή των γραμμάτων, κορυφαία γιορτή της παιδείας τιμά με τρόπο αδιαμφισβήτητο και με διαχρονικό κύρος τη συμβολή των τριών Ἱεραρχῶν στη θεμελίωση του θεσμοῦ της παιδείας πάνω στις αἰώνιες ἀλήθειες των πνευματικῶν ἀξιών, της ευθύνης, της δικαιοσύνης, του ἀνθρωπισμοῦ και της ἀρετῆς. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἄνδρες δεν υπήρξαν κυβερνόντες ἢ ἄνθρωποι με ἐξουσία. Στάθηκαν ὁμως δίπλα στο λαό ως ποιμένες και παιδαγωγοί με ἰδιαίτερη ευαισθησία, ἐμπλουτίζοντας τὴ διαδικασία τῆς αγωγῆς με τὰ στοιχεία τῆς ευγένειας τῆς ψυχῆς, τὴν καλλιέργεια τοῦ πνεύματος και τὴ διανθρώπινη, οἰκουμενική, προσέγγιση. Μια παιδεία τέτοιας μορφῆς τοποθετεῖται με σεβασμό σε ὅ,τι προσδιορίζει τὴ συλλογική ἐξέλιξη και πρόοδο, τιμώντας τὸν δάσκαλο και τὸν μαθητή, δηλαδή τὸν αὐριανὸ δάσκαλο.

Ψάχνοντας λοιπόν να βρω με ποιο θέμα να καταπιαστώ, ώστε να το συνδέσω με τη συμβολή των τριών Ιεραρχών, κατέληξα στο επίκαιρο ζήτημα της *ειρήνης*. Το ιδανικό της ειρήνης, το όραμα της ειρήνης, έχει αποδειχτεί διαχρονικά στις σελίδες της παγκόσμιας ιστορίας ότι μόνο εύκολο πράγμα δεν είναι. Η ειρήνη για να επικρατήσει πρέπει να τη συνοδεύει στον χορό της ιστορίας η δικαιοσύνη. Αυτά τα δυο, δηλαδή η ειρήνη και η δικαιοσύνη, αποτελούν τα δύο χέρια της εξέλιξης του πολιτισμού και της επικράτησης της αγάπης στις σχέσεις των ανθρώπων. Όσο ο αδικημένος παραμένει αδικημένος, τότε η ειρήνη δεν θα μπορέσει να υπάρξει ως σταθερός παρονομαστής στον κόσμο. Η ειρήνη λοιπόν αποτελεί υπόθεση πάνδημος, δηλαδή ενδιαφέρει τους πάντες, και το όνομά της ακούγεται σχεδόν παντού και από όλους.

Η κοινωνία μας σήμερα πάσχει όχι από την έλλειψη μιας «χαριτωμένης κοινωνιολογίας» ή μιας «εύστροφης οικονομίας», που ενδεχομένως θα προτείνει και θα δίνει λύσεις για όλα, αλλά θα έλεγα ότι πάσχει από την έλλειψη *χαριτωμένων ανθρώπων*, δηλαδή εκείνων που έχουν γευτεί τη θεία χάρη και έχουν οικειοποιηθεί την ειρήνη του Χριστού ως δώρο και όχι ως κατόρθωμα προσωπικό.

Τι έχουν λοιπόν να μας πούνε απ' αυτού οι τρεις Ιεράρχες; Όπως διαπιστώνεται μέσα από τις ομιλίες, τις επιστολές, τα δοκίμια, τα ποιήματα και τις πραγματείες τους οι τρεις αυτοί άνδρες δεν ασχολήθηκαν μόνο με τα θεολογικά – εκκλησιαστικά προβλήματα της εποχής και του τόπου τους, αλλά και με ζητήματα της καθημερινότητάς τους, διότι έρχονταν σε άμεση επαφή με τον κόσμο. Μεστοί σοφίας και γνώσης δραστηριοποιήθηκαν μέσα στην ταραγμένη τους κοινωνία, προκειμένου να βοηθήσουν τον πλησίον τους.

Για τους τρεις ιεράρχες η ειρήνη του κόσμου καλείται να ταυτίζεται και να θεμελιώνεται στην ειρήνη του Θεού. Η ειρήνη που ταυτίζεται με το θέλημα του Θεού μπορεί να έχει διάρκεια ζωής, ενώ οι άλλες *ειρήνες* χάνονται στον χρόνο ως σειρήνες, ξεδιαλύνονται, αποσυντίθενται, γιατί βασίζονται στην ιδεολογία περί της ειρήνης και όχι στην ειρήνη προερχόμενη από την πίστη προς το πρόσωπο του Θεού. Η ειρήνη των τριών Ιεραρχών δεν θεμελιώνεται στη συμφωνία ή στη σύμπτωση απόψεων, αλλά στο εν Χριστώ λειτουργικό βίωμα της αλήθειας. Η ειρήνη που χωρίζει τους ανθρώπους σε φίλους και εχθρούς, και η ειρήνη που με την ίδια συμπεριφορά άλλους αμνηστεύει και άλλους στηλιτεύει, τότε δεν είναι πραγματική ειρήνη, αλλά είναι απλά μια υποκριτική ειρηνοφιλία.

Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος λοιπόν μας λέγει ότι πρέπει να επιδιώκουμε την προσέγγιση μεταξύ των διαφορετικών απόψεων, ενώ οι οποιεσδήποτε υπαρκτές διαφορές μεταξύ των ανθρώπων θα πρέπει να ερμηνεύονται ως μια «αδελφική διάσταση απόψεων», προκειμένου να διασώζεται το αγαθό της ειρήνης, χωρίς όμως να ζημιώνεται η αλήθεια. Για τους τρεις Ιεράρχες ο λόγος τους περί της ειρήνης ήταν πειστικός, γιατί βασιζόταν στην Αγία Γραφή. Θεωρούσαν ότι η εξωτερική ειρήνη μπορεί να υπάρξει μόνο ως αποτέλεσμα της εσωτερικής ειρήνης του ανθρώπου. Γι' αυτό ο άνθρωπος πρέπει πρώτα να ειρηνεύει μέσα του, ώστε έπειτα να μπορεί να

μεταδίδει προς τα έξω την ειρήνη του Θεού, η οποία δεν είναι ούτε αυτοσκοπός, ούτε καρπός κάποιου αντιπολεμικού κινήματος, αλλά προέρχεται από την παρουσία του Παρακλήτου.

Έτσι ο άνθρωπος καλείται να ηττηθεί, προκειμένου να νικήσει τα πάντα. «*Ηττηθώμεν ίνα νικήσωμεν*», έλεγε ο άγιος Γρηγόριος. Όπως για το φρόνημα του κόσμου ο Χριστός ηττήθηκε από τις ρωμαϊκές δυνάμεις και οδηγήθηκε στο σταυρό με τρόπο τιμωρητικό, έτσι και ο άνθρωπος του Χριστού καλείται να ηττηθεί για το πνεύμα του κόσμου αυτού, προκειμένου να μπορέσει να τον νικήσει. Η φαινομενική όμως αυτή ήττα του Χριστού ήταν στην ουσία η δύναμή Του, μια δύναμη που πηγάζε από την συγχωρητικότητα Του προσφερομένη προς όλους τους διώκτες του. Έτσι ηττήθηκε για να νικήσει τον θάνατο διά της αναστάσεώς του.

Το αυτό παράδειγμα της θυσίας μέχρι θανάτου ακολούθησαν και οι τρεις ιεράρχες. Ο ένας δέχτηκε ως τιμωρία από τις αυτοκρατορικές δυνάμεις της εποχής του την εξορία μ' αποτέλεσμα να πεθάνει και εκεί. Ο άλλος δέχτηκε να εκδιωχθεί από τον αρχιεπισκοπικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως αδίκως και συκοφαντημένος, χωρίς να διεκδικήσει το νόμιμο. Ηττημένος, αλλά στεφηφόρος αποχώρησε στο κτήμα του, όπου και πέθανε ειρηνικά, αλλά απομονωμένος και εγκαταλελειμμένος, ενώ ο έτερος Καππαδόκης πρόσφερε τα πάντα στην οικοδόμηση της Βασιλειάδας προς όφελος του ανθρώπου και ένεκα της αγάπης του για τον άνθρωπο, χωρίς να περιμένει κάτι πίσω ως αντάλλαγμα. Συνήθιζε να λέει: «*δεν μπορώ να αισθάνομαι άξιος οπαδός του Χριστού αν δεν αγαπώ τους ανθρώπους, φίλους και εχθρούς, και αν δεν εργάζομαι συνέχεια για την επικράτηση της ειρήνης ανάμεσα στους ανθρώπους και στον κόσμο ολόκληρο*». Και οι τρεις λοιπόν αγωνίστηκαν για την επικράτηση της ειρήνης και της εν Χριστώ αγάπης, αποδοχής και αναγνώρισης στα πλαίσια της κοινωνίας που έζησαν, έχοντας ως πυρήνα στη σκέψη και στις πράξεις τους τη σταυρική θυσία του Χριστού, η οποία και λειτούργησε ως το απόλυτο πρότυπό τους.

Η εσωτερική ειρήνη λοιπόν λειτουργεί ως το ποιητικό αίτιο της εξωτερικής ειρήνης του κόσμου. Είναι η δύναμη της αλλαγής του κόσμου. Μια ειρήνη άνευ του Χριστού δεν είναι πραγματική ειρήνη, αλλά ομοιάζει με την ανάπαυση πριν από τον πόλεμο που πρόκειται να ξεσπάσει. Η ειρήνη δεν είναι αποτροπή από κάτι, αλλά συμμετοχή σε κάτι, και αυτό το κάτι δεν είναι παρά η ζωή του Χριστού. Αρκεί να πάψουμε να βλέπουμε την ειρήνη περιπτωσιακά, αυτόνομα ή ιδιοτελώς, αλλά ως έκφανση του λειτουργικού βιώματος. Γι' αυτό και σε κάθε θεία λειτουργία δεόμαστε υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου, διότι η ουσία της ειρήνης του Χριστού συνίσταται πρώτον στη θεανθρώπινη σχέση, δεύτερον στη σχέση μεταξύ των ανθρώπων και τρίτον στη σχέση μεταξύ του ανθρώπου και της κτίσης, ορατής και αόρατης.

Εδώ και πάνω από δυο χιλιάδες χρόνια ευχόμαστε για την επικράτηση της ειρήνης επί της γης, αλλά δυστυχώς ακόμη παραμένει όνειρο και ευχή, εναγώνια προσδοκία και κάτι το απραγματοποίητο, καθώς βλέπουμε καθημερινά να επικρατεί σε όλη την οικουμένη βία και πόλεμος. Για τον ιερό Χρυσόστομο η ειρήνη του Θεού βρίσκεται

πάνω από όλα, διότι λειτουργεί ως «*σύνδεσμος ενότητας*». Εκεί εντός της ειρήνης του Θεού τα πάντα είναι δυνατά. Η σπουδαιότητα λοιπόν της ειρήνης εξαίρεται από τους τρεις ιεράρχες, καθώς γι' αυτούς είναι μια πραγματικότητα που ανήκει στον ίδιο τον Θεό, στον οποίο δεν υπάρχει καμιά στάση, καμιά διχόνοια, παρά μόνο η ομόνοια, η ειρήνη και η ενότητα. Γι' αυτό και η ειρήνη αποτελεί ένα άλλο όνομα του ίδιου του Θεού. Αυτή την ειρήνη άφησε ο Χριστός ως παρακαταθήκη στους μαθητές του.

Εμμανουήλ Δουνδουλάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΑΕΑΚ

Από τον αδαπάνητο πλούτο της σκέψης των Τριών Ιεραρχών, επιτρέψτε μου να εστιάσω στα ακόλουθα τέσσερα σημεία, τα οποία δίνουν μηνύματα σε όλους εμάς, μικρούς και μεγάλους, διδάσκοντες και διδασκόμενους:

α. Σε μια εποχή όπως η δική μας, της υπερπληροφορίας και της τεχνητής νοημοσύνης, πρέπει να ξεχωρίζουμε ό,τι αξίζει. Οι Τρεις Ιεράρχες υπογραμμίζουν ότι πρέπει να βλέπουμε με διάκριση και κριτικό πνεύμα, τη γνώση, όπως επίσης τα πράγματα του κόσμου. Ενδεικτικό είναι τα παράδειγμα της μέλισσας του Μεγάλου Βασιλείου.

β. Οι άγιοι Γρηγόριος ο Θεολόγος, Ιωάννης ο Χρυσόστομος και ο Μέγας Βασίλειος σημειώνουν ότι η αληθινή δύναμη και σοφία, δεν γεννά την υπεροψία, αλλά συνδέεται με την ταπείνωση. Τότε, υπογραμμίζει μεταξύ άλλων, ο άγιος Γρηγόριος είσαι σοφός και δυνατός, όταν είσαι ταπεινός.

γ. Σε μια εποχή όπως η δική μας που διαπιστώνεται έλλειψη ενσυναίσθησης και αναληψία προς τον συνάνθρωπο, οι Τρεις Ιεράρχες μάς προτρέπουν να μάθουμε να ξεχωρίζουμε το δίκαιο από το άδικο, να μην δικαιολογούμε την αδικία και να υπερασπιζόμαστε τους αδυνάτους αντιστεκόμενοι σε κάθε μορφή βίας.

δ. Στις μέρες μας που η αμετροέπεια και υπερκαταναλωτισμός κυριαρχούν, οι Τρεις Ιεράρχες υπογραμμίζουν ότι δεν πρέπει να προσκολλόμαστε στα υλικά αγαθά και στις ψεύτικες απολαύσεις, αλλά να είμαστε ολιγαρκείς. Ο μύθος του Αισώπου για το σκυλί και το κρέας, καταδεικνύει το επισφαλές της όποιας μορφής απληστίας.

Σήμερα, λοιπόν, το μήνυμα των Τριών Ιεραρχών για όλους εμάς, είναι να σκεφτόμαστε κριτικά, να επιλέγουμε με προσοχή και να ζούμε με ευθύνη στην καθημερινότητά μας.

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Εμμανουήλ Γ. Ανδρουλιδάκης, δρ. Φιλοσοφικής Αθηνών Μέλος Ε.Δι.Π. της
Πατριαρχικής Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης
mandroul1959@yahoo.gr

“Περὶ ταπεινοφροσύνης”: ..”καὶ λόγος καὶ ὠδὴ καὶ ἡ τοῦ πλησίον ἔντευξις καὶ ταῦτα πρὸς μετριότητά μᾶλλον ἢ πρὸς ὄγκον ὁράτω”

20ῃ ὁμιλίᾳ τοῦ Μ. Βασιλείου, PG 31, σ. 537 κ.ε.)

Γιορτάζουμε, στὴν ὁλοκλήρωση τοῦ μῆνα τῶν ἁγίων, ὅπως λέγεται ὁ Ἰανουάριος, περιφανεῖς γιὰ τὴν ἀτάρακτη πίστη μας, τοὺς προστάτες καὶ διδασκάλους τῶν Γραμμάτων τοῦ Ἑθνους μας, ἡμέρα παιδείας, καθιερωμένη ἀπὸ τὸ 1100 μ.Χ., ἐπὶ αὐτοκράτορες Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, συνεργοῦντος δε τοῦ ἐπισκόπου τῆς Μ. Γαγγρῆς. Τοὺς μεγίστους φωστῆρες καὶ εὐλογημένους τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, τοὺς μάρτυρες τῆς πίστεώς μας, τοὺς συνομιλητὲς τοῦ λόγου τῆς ἀγάπης. Ἡ τριάς τῶν Θεοφόρων Πατέρων, σημεῖο πίστεως καὶ τοῦτο, καθὼς ἡ τριαδικὴ τους παρουσία, ὑποδηλώνει τὴν ἀδιαίρετη διακονία μαρτυρία σὲ δύσκολους γιὰ τὴν χριστιανοσύνη καιρούς. Ἡ πολύμορφη παιδεία τους, ὑπῆρξε παιδεία ψυχῆς, ζωογόνημα τῶν ἀρχαιοελληνικῶν σπουδῶν, ἐδραίωμα τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος.

Λόγος Κυρίου, αὐτὸς ποὺ ἐπήγασε ἀπὸ τόσους ἁγίους, ὁσίους καὶ μάρτυρες τῆς πίστεώς μας, θεμελιώνοντάς μιν ἐν λαοῦ λεόντων συχνὰ τὴν ἀγάπη στὶς καρδιές μας. Τοῦτο γιὰ τοὺς πατέρες λειτούργησε ὡς ἀρμονικὴ συμβίωση μὲ τὸν ἀρχαιοελληνικὸ πολιτισμὸ στὶς κλασικὲς τους ἀξίες. Ἐπίτευγμα μεγάλο νὰ συνδυάσουν τὴν ἀρχαιο-ἐλληνικὴ τους φιλοσοφικὴ παιδεία καὶ νὰ ἐκφραστοῦν διὰ τοῦ ρητορικοῦ λόγου ἐκπέμποντας λόγον ἀγάπης. Ἡ ὡφονὴ τοὺς ἦταν πολύσημη, δάσκαλοι παιδείας, πατρικοὶ συνομιλητὲς μὲ τοὺς νέους τῆς ἐποχῆς, μάρτυρες προνοιακοῦ λόγου στὴν Βασιλειάδα, τὴν ἀκρόπολη τῆς προνοιακῆς φροντίδας.

Ὁ τρίτος τῶν Πατέρων, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τονίζει σχετικὰ : Ι. Χρυσόστομος,

47.33. 56) : «Ἐφύτευσα, ἔθρεψα, ἐταλαιπωρήθην διὰ πάσης τῆς ἡλικίας, πάντα ποιῶν καὶ πάσχων, ἅπερ ἐκ τῆς παιδοποιίας ταύτης συμβαίνειν εἰκός· χρηστὰς εἶχον ἐλπίδας, διελέχθην παιδαγωγοῖς, παρεκάλεσα διδασκάλους, ἀνήλωσα χρήματα, ἡγρύπνησα πόλλάκις ὑπὲρ εὐκοσμίας φροντίζων, ὑπὲρ παιδεύσεως, ὅπως μηδενὸς οὕτω τῶν προγόνων λείποιτο τῶν αὐτοῦ, ὅπως ἀπάντων φανεῖν λάμπροτερος».

Ὁ Μ. Βασίλειος στὸ ἴδιο πνεῦμα ἀλλὰ σὲ βάθος κοινωνικό, ἀπ’ ὅπου προήρχοντο οἱ δάσκαλοι, καὶ στὸ ἔργο τοῦ Ἀσκητικῆς διατάξεις, λέγει μὲ κοινὴ φωνή : κοινός

εἶναι ὁ Θεός, κοινὴ ἡ εὐσέβεια, κοινὴ ἡ σωτηρία, κοινὰ τὰ ἀγωνίσματα, κοινοὶ οἱ πόνοι, κοινὰ τὰ στεφάνια τῆς δόξης ...καὶ κάπου ἄλλοῦ στὸν λόγο πρὸς τοὺς πλουτοῦντας

“ὁποῖος ἀγαπάει τὸ συνάνθρωπό του δὲν κατέχει τίποτε περισσότερο ἀπὸ αὐτόν”.

Σὲ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Ι. Χρυσοστόμου “Περὶ κενοδοξίας καὶ πὼς δεῖ ἄνα- τρέφειν τέκνω” σὲ μετάφραση καὶ σχόλια τοῦ +Καθηγητῆ Απ. Μπουρνέλη, διαβά- ζουμε σχετικὰ : “.....τὰ λόγια κυρίου εἶναι πιὸ γλυκὰ στὸ στόμα μου ἀπὸ μέλι καὶ κερὶ, πιὸ ἐπιθυμητὰ ἀπὸ χρυσάφι καὶ λίθο πολύτιμο.....πιὸ κάτω : “.....δίδαξέ του (στὸ παιδί) ἐπιείκεια καὶ φιλανθρωπία. Μάθε του νὰ ἔχει ραμμένο τὸ στόμα του στὰ κακὰ λόγια...”.

Ὁ δάσκαλος τοῦ καιροῦ μᾶς ὀφείλει πολλὰ στοὺς πολλούς, ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς γο- νέας. Ὁφείλει νὰ σκύψει χωρὶς ρητορίες στὸν προαιώνιο ἑλληνικὸ λόγο, νὰ μελετήσῃ τὶς γραφές, νὰ θερμανθεῖ μὲ τὸν πατερικὸ λόγο, νὰ δακρύσῃ μαζί μὲ τὰ μάτια τῶν νέων ποὺ ἄκουγαν τότε ἐν πίστει τὸν δοκιμασμένο πατέρα, τὸν πνευματικὸ τους πατέρα τὸν Μ. Βασίλειο, νὰ ταξιδεύει μαζί τους, νὰ θυσιάζει χρόνο καὶ καρδιά γιὰ νὰ κρατήσῃ ἄσβηστη τὴν ἐλπίδα στὰ παιδιὰ, ὡς βιολογικὴ συνέχεια τῶν γονέων. Εἶναι κι αὐτὸ μία μαρτυρία, ἓνας ὑπερβατικὸς ἀγώνας, ἡ φωνὴ τοῦ Πατέρα. Ὅπως δηλαδὴ ἡ ζωὴ ἐνισχύει τὸν κύκλο τῆς, σ’ ἓνα σπίτι μὲ τοὺς παπποῦδες μὲ τὰ ἐγγόνια, τὰ παιδιὰ, τὸ ἴδιο ἔπραξαν οἱ Πατέρες, ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον κάλλος στὴν χριστιανικὴ ὁμιλητικὴ ωραιότητα.

Ἡ γλυκιὰ γλῶσσα τῶν Πατέρων ἤχεϊ τὴν γλῶσσα τῶν παιδιῶν. Τὰ γράμματα τῶν ἀρ- χαίων ἐνδύονται τὴν γένεση τῆς χριστιανικῆς γλώσσας. Οἱ παῖδες μαθαίνουν ἄδολα νὰ εἶναι πονηρὰ ἀνεπίδεκτοι, ἀκοῦν καὶ ἐπιλέγουν τὸ ὠφέλιμο : *«Καθάπερ τῆς ροδω-νιάς τὸ ἄνθος δρεψάμενοι τὰς τῶν τοιούτων λόγων, ὅσον χρησίμον καρπωσάμενοι, τὸ βλαβερόν φυλαξώμεθα»*”.

Γινόμαστε λοιπὸν διάδοχοι παιδείας, ἀπὸ τὶς ἐπιταγές τοῦ Ἀριστοτέλη στὰ Πολιτικά, ὅπου εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἀνάγνωση, ἡ γραφή, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ γυμναστικὴ, ὡς τοὺς θεωρητήμονες Πατέρες, τοὺς διδασκάλους αἰώνων, ἀπότοκο δὲ αὐτῶν τὸ πανιστόρητο Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο μὲ τὶς πάνδημες διδασχές τοῦ μνήστορα καταρδευτικοῦ λόγου, τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ὡς τὴν ὑμνολογικὴ γραφή, τὴν ἡμέρα ἑορτασμοῦ τῆς Παιδείας, περισσότερο τῆς φωνῆς τοῦ παιδιοῦ, μὲ βάση ὅσα διδάσκεται :

« Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσιν ὑμῶν, ὅσοι Πατέρες καὶ γεγονάτε Ποίμένες τῆς τοῦ Χρι- στοῦ Ἐκκλησίας, διδάσκοντες τὰ λογικὰ πρόβατα πιστεύειν εἰς Τριάδα ὁμοούσιον ἐν μιᾷ Θεότητι».

Χρόνια πολλά λοιπόν στους μαθητές μας, ευλογία δε η συνάντηση και ''συνομιλία'' του ιστορικού Παγκρητίου Σχολείου με την Θεολογική Ακαδημία, δυο βαθμίδες εκπαίδευσης, υπό των φωτισμών της Εκκλησίας και των Διδασκάλων τους.